

Internet als afdelingsfolder voor een afdeling kinder- en jeugdpsychiatrie

R.F. FERDINAND

Met de voorschrijdende toepassing van internet in de maatschappij en met de toenemende invloed van internet op ons allen dringt de vraag zich op wat internet ons, psychiaters, te bieden heeft. Deze vraag op zich verliest echter al snel aan relevantie als we bedenken dat het in de psychiatrie eigenlijk meer om de patiënt dan om de psychiater draait. Hiermee ontstaat echter wel een volgende logische vraag, namelijk: wat heeft internet onze patiënten te bieden? Op deze vraag wil ik in dit artikel ingaan. Ik zal dit doen aan de hand van de website van het 'Child Study Center' van New York University, te vinden onder <http://aboutourkids.org/index.html>. Ik zal de site beschrijven, en al beschrijvend tevens becommentariëren. Wellicht helpt dit artikel om u op ideeën te brengen wanneer u zelf van plan bent een site te ontwerpen voor uw eigen afdeling of werkplek.

DE INHOUD VAN DE SITE: INFORMATIE VOOR KINDEREN EN OUDERS

De site biedt een aantal vormen van informatie, waarbij de nadruk ligt op informatieverschaffing aan patiënten en ouders. Daarnaast lijken enkele pagina's van de site, waarop het Child Study Center wordt aangeprezen als een centrum waar de 'finest research' wordt verricht en waarop onderzoeksprogramma's worden gepresenteerd, bedoeld voor politieke doeleinden.

Een belangrijk onderdeel van de site bevat informatie over de meest voorkomende psychiatrische ziektebeelden bij kinderen en jeugdigen. Per ziektebeeld wordt allereerst kort een casus

gepresenteerd van een 'prototype' patiënt. Vervolgens wordt besproken welke symptomen precies bij het ziektebeeld horen, op welke leeftijd het ziektebeeld meestal ontstaat en welke de mogelijke oorzaken zijn. Ook de 'state of the art' met betrekking tot behandelmethoden wordt kort besproken. De informatie die wordt gegeven, is kort en bondig. Erg handig is het eropvolgende overzicht van 'frequently asked questions'. Zo wordt bij angststoornissen de vraag beantwoord: 'How do I parent a child with an anxiety disorder?' Hierbij wordt aangegeven dat het natuurlijk erg belangrijk is om een kind op zijn/haar gemak te stellen en te troosten als het bang is, maar dat het daarnaast ook goed is als het kind toch op beangstigende dingen afgaat, daarbij wellicht geholpen door aanwijzingen van ouders over hoe om te gaan met het betreffende probleem. We zien hier dat de makers van de site een bepaalde manier van denken introduceren, die kan helpen om problemen te voorkomen, maar die, wanneer voorkomen niet meer lukt, tegelijkertijd de weg plaveit naar een behandeling. Het kan immers helpen wanneer mensen al bekend zijn met de concepten van een goede behandeling. Dit verlaagt mogelijk de drempel tot het zoeken van hulp en kan een voorsprong geven bij de start van een therapie.

Een ander belangrijk deel van de website gaat over opvoeden. Hier is, nog duidelijker dan bij het gedeelte over ziektebeelden, te merken dat het de bedoeling van de makers van de site is om een preventief effect te bereiken. Onderwerpen die aan de orde komen, zijn: 'discipline', 'fears', 'friends', 'parenting styles', 'sleep', 'toilet trai-

ning' en 'aggression'. Onder 'discipline' worden een aantal basale opvoedingskwaliteiten doorgenomen: regels stellen, onderhandelen met een kind, straffen, het belang van belonen, et cetera. Het gaat om simpele aanwijzingen die toch heel handig kunnen zijn. En ook nu geldt weer: de aanwijzingen sluiten direct aan op veelgebruikte gedragstherapeutische protocollen. Onder elk onderwerp is wederom ruimte gemaakt voor de 'frequently asked questions'. Zo treffen we onder 'discipline' de vraag aan: 'Can I spoil my baby if I pick her up every time she cries?' Voor u als psychiater wellicht een simpele vraag, voor menig ouder een moeilijke.

Van belang is ook dat wordt geprobeerd om ouders iets bij te brengen over wat een normale ontwikkeling is. Zo wordt onder het kopje 'fears' besproken welke angsten bij welke ontwikkelingsfase horen, zoals separatieangst, angst voor monsters en hoogtevrees. En onder het kopje 'friends' wordt besproken hoe vriendschappen eruitzien op verschillende leeftijden: van vriendschappen van de driejarige, die vriendjes wordt met iemand die mooi speelgoed heeft ('My friend gives me bubble gum and she never punches me'), tot die van de tienjarige, die – onder meer – in staat is tot langduriger vriendschappen en die zaken vanuit het gezichtspunt van de ander kan zien ('My best friend and I like to see horror movies together. We trust each other and we hate the same kids'). Het overzicht van de normale ontwikkeling wordt gewoonlijk gevolgd door zogenaamde 'warning signs'. Zo wordt onder het kopje 'toilet training' uitgelegd wanneer broekpoepen en -plassen niet meer leeftijdsadequaat is, waarbij epidemiologische data als referentiekader worden gebruikt. En zo worden onder het kopje 'aggression' als warning signs genoemd: agressieve uitbarstingen zonder duidelijke reden en het slaan van volwassenen bij peuters tot het niet respecteren van autoriteit en geschorst worden van school bij pubers.

Een bijzonder zinvolle subpagina vind ik de pagina met betrekking tot 'parenting styles', die als volledige titel draagt: 'parenting styles/

children's temperaments: the match'. Op deze pagina wordt heel mooi uitgelegd dat ouder- en kindeigenschappen niet altijd naadloos op elkaar aansluiten: 'Most parents have a vision of what they want their child to be like'. Vervolgens wordt ingegaan op onderzoeksresultaten, waaruit blijkt dat 'typisch' permissieve ouders warm en acceptierend zijn en de nadruk leggen op de ontwikkeling van de eigen creativiteit van het kind, wat echter wel kan leiden tot een verminderde impulscontrole. Autoritaire ouders daarentegen zien gehoorzaamheid als een belangrijke eigenschap en verwachten dat hun kinderen het niet oneens zijn met hen. Kinderen van dit soort ouders blijken vaker sociaal incompetent te zijn en een laag zelfgevoel te hebben. De meest ideale stijl, u begrijpt het al, ligt volgens de auteurs in het midden, wat wordt gestaafd door onderzoek (Baumrind 1989). Dat niet alleen ouders verschillen in stijl, maar dat ook kinderen van elkaar verschillen, vooral op het gebied van temperament, wordt uitgelegd aan de hand van verschillende temperamenttypes, waarbij temperament wordt gekarakteriseerd als een responsstijl. Vervolgens wordt uitgelegd hoe ouders, juist gezien de verschillen tussen ouders en kind, en de verwachtingen en eisen van ouders ten aanzien van hun kinderen, met hun kinderen zouden kunnen omgaan.

Het voordeel van het Amerikaanse taalgebied is dat er voor ouders veel op wetenschappelijk onderzoek gefundeerde boeken zijn geschreven met betrekking tot de aanpak van problemen van hun kinderen. Dit zijn vaak zeer praktische boeken, die ouders, ook zonder een therapeut, een stuk verder kunnen brengen in de opvoeding van hun kinderen. Maar ook therapeuten maken gebruik van dergelijke boeken. Onder Amerikaanse therapeuten is het vrij gebruikelijk om ouders een dergelijk boek aan te raden en er in de therapie gebruik van te maken. Het was dus voor de makers van de site vrij eenvoudig om per onderwerp een aantal boeken aan te raden. Boeken worden niet alleen per ziektebeeld genoemd, maar ook per onderwerp onder de

pagina 'parenting'. De boeken, grotendeels geschikt voor ouders en soms ook voor kinderen en adolescenten zelf, zijn gewoonlijk zeer praktisch – en uiteenlopend – van aard, wat mag blijken uit enkele van de titels die ik tegenkwam: 'Monsters under the bed and other childhood fears', 'Going to the potty', 'The sleep book for tired parents' en 'Preventing youth violence: a guide for parents, teachers and counselors'.

Naast de categorieën 'ziektebeelden' en 'parenting' is er ook nog de categorie 'Your world'. Hierin komen problemen aan de orde die eigenlijk niet direct iets met psychopathologie te maken hebben, maar die wel relevant zijn. Bijvoorbeeld: hoe moeten gescheiden ouders omgaan met vakantieafspraken, waarbij ouders tips meekrijgen als: 'be generous', 'focus on giving' en 'give your ex-spouse a present this year'. Maar ook zijn verwijzingen te vinden naar boeken als: 'It's never too late to talk with your kids about sex' en naar pagina's met commentaren met betrekking tot het torenhoge gebruik van Ritalin.

DE INHOUD VAN DE SITE: OVERIGE INFORMATIE

De overige informatie op de site betreft namen en functies van alle medewerkers van het Child Study Center, nieuwsbrieven over uiteenlopende onderwerpen, mededelingen rondom door medewerkers geschreven publicaties in tijdschriften en boeken, overzichten van mogelijke stages voor klinisch-psychologen en arts-assistenten en lopende onderzoeksprogramma's. Ook wordt een gedetailleerd overzicht gegeven van alles wat in de patiëntenzorg wordt geboden. Bijvoorbeeld: bij sociale fobie een cognitief-gedragstherapeutisch programma (inclusief uitleg wat dit inhoudt) van twintig sessies, eventueel in combinatie met medicatie. Of: 'NYU summer program for kids with ADHD: an eight-week, all-day therapeutic clinical program based on research effectiveness', waarna wordt uitgelegd wat de precieze inhoud van het programma is.

OVERWEGINGEN EN CONCLUSIES

Nadelen Het lastige van informatie kan zijn dat het voor ouders moeilijk is om de informatie goed te wegen. Als 'warning sign' bij agressie wordt bijvoorbeeld genoemd: 'Is preoccupied with aggression in games and television'. Er wordt niet uitgelegd wat precies wordt verstaan onder 'preoccupied', zodat men zich kan voorstellen dat het bij het ene kind om een terecht 'warning sign' kan gaan, terwijl er bij een ander kind sprake kan zijn van loos alarm. Het nadeel van non-specificiteit van informatie is echter niet specifiek voor internet, maar geldt evengoed voor andere informatiebronnen zoals boeken, kranten en tijdschriften.

Een ander algemeen nadeel van een ontwikkeling waarvan de besproken site maar een klein onderdeel vormt, is het gebrek aan controle over de geboden informatie. De site is ontworpen door een gerenommeerd instituut, wat autoriteit uitstraalt. Dit wil echter nog niet zeggen dat de geboden informatie ook juist is. Als oplossing voor het 'autoriteitsprobleem' zou men kunnen denken aan het instellen van een soort keurmerk, waarbij beroepsverenigingen zoals de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVVP) een controlerend orgaan zouden kunnen vormen of instellen. Echter, dit kost tijd en geld, terwijl het nog maar de vraag is of deze zinvol besteed zouden zijn. De toepassing van het keurmerk zou namelijk gecontroleerd moeten worden, wat bijna ondoenlijk is, omdat dit voortdurende controle van miljoenen sites zou inhouden.

Voordelen De beschreven site bevat veel zinvolle informatie met betrekking tot emotionele problemen en gedragsproblemen bij kinderen en jeugdigen. Op educatieve wijze wordt een groot aantal handvatten gegeven voor de manier waarop ouders en kinderen met problemen kunnen omgaan. Daarbij komt dat de informatie die wordt gegeven van goede kwaliteit is. De gegevens die worden gepresenteerd kunnen voor ouders een duidelijke steun vormen bij de opvoe-

ding van hun kinderen en kunnen de drempel tot hulp zoeken verlagen, doordat ouders en kinderen informatie krijgen over geboden behandeling.

LITERATUUR

Baumrind, D. (1989). Rearing competent children. In W. Damon (red.), *Child Development today and tomorrow* (pp. 349-378). San Francisco: Jossey-Bass.

AUTEUR

R.F. FERDINAND, kinder- en jeugdpsychiater, chef polikliniek Sophia Kinderziekenhuis/Erasmus Universiteit te Rotterdam.

Correspondentieadres: Sophia Kinderziekenhuis/Erasmus Universiteit, afdeling Kinder- en jeugdpsychiatrie, Dr. Molewaterplein 60, 3015 GJ Rotterdam. Telefoon: (010) 4636671, fax: (010) 4636803, e-mail: ferdinand@psys.azr.nl

Het artikel werd voor publicatie geaccepteerd op 8-5-2000.